

Celem naukowym projektu jest:

- 1) opracowanie całościowego modelu teoretycznego transformacji systemu zarządzania rozwojem przestrzennym obszarów metropolitalnych w krajach postsocjalistycznych pod wpływem zaobserwowanych po 1989 r. procesów politycznych, społecznych i ekonomicznych;
- 2) weryfikacja użyteczności teoretycznych ujęć problemu zarządzania przestrzenią obszarów metropolitalnych (koncepcja reformy metropolitalnej, teoria wyboru publicznego, koncepcje *metropolitan governance* i *soft planning*) wypracowywanych od kilkudziesięciu lat głównie w nauce amerykańskiej i zachodnioeuropejskiej, w odniesieniu do wyjaśniania zjawisk zachodzących w krajach postsocjalistycznych;
- 3) określenie optymalnych metod zintegrowanego zarządzania rozwojem przestrzennym obszarów metropolitalnych w krajach postsocjalistycznych, uwzględniających ich zbadaną specyfikę;

Główną hipotezą badawczą jest założenie, iż procesy terytorialno-administracyjne oraz funkcjonalno-przestrzenne, które w krajach zachodnich już co najmniej w połowie XX w. doprowadziły do zwiększonego zainteresowania koncepcjami integracji zarządzania rozwojem przestrzennym obszarów metropolitalnych, a także do podjęcia prób reform w tym zakresie, w krajach postsocjalistycznych rozpoczęły się ze znaczącym opóźnieniem i nałożyły się równolegle na całościową transformację polityczną, społeczną i gospodarczą tych państw. W związku z tym konieczne jest uzupełnienie dotychczasowych światowych ujęć teoretycznych o problematykę takich procesów, charakterystycznych dla krajów postsocjalistycznych, jak m.in. demokratyzacja i decentralizacja struktur terytorialno-administracyjnych, liberalizacja systemu planowania przestrzennego oraz prywatyzacja zasobów gruntowych i mieszkaniowych.

Na ogólny plan badań składają się 3 zasadnicze części: teoretyczna, analityczna i syntetyczna. W ramach każdej z nich można wyodrębnić po dwa szczegółowe cele badawcze, łącznie stanowiące zasadniczy schemat badawczy projektu:

1. Określenie aktualnego stanu dyskusji naukowej na temat zarządzania rozwojem przestrzennym obszarów metropolitalnych w świetle wybranych koncepcji teoretycznych
2. Ustalenie kluczowych czynników politycznych, społecznych i ekonomicznych mających wpływ na przekształcenia modelu zarządzania rozwojem przestrzennym obszarów metropolitalnych w krajach postsocjalistycznych po 1989 r.
3. Analiza krajowych uwarunkowań terytorialno-administracyjnych, prawnych, planistycznych i finansowych zarządzania rozwojem przestrzennym obszarów metropolitalnych w Niemczech Wschodnich, Polsce, Czechach, Słowacji, Rumunii i Bułgarii
4. Analiza empiryczna wybranych studiów przypadków w zakresie głównych aktorów zarządzania metropolitalnego, ich wzajemnych powiązań i oddziaływań, stosowanych narzędzi zintegrowanego zarządzania oraz efektów dotychczasowej integracji
5. Ustalenie zakresu odmienności ścieżek rozwojowych i sytuacji krajów postsocjalistycznych w stosunku do dotychczasowych koncepcji teoretycznych
6. Opracowanie typologii modeli terytorialno-funkcjonalnych integracji metropolitalnej w krajach postsocjalistycznych oraz zasad optymalizacji struktur zintegrowanego zarządzania obszarami metropolitalnymi w tych państwach.

W polskiej literaturze naukowej istnieją wartościowe opracowania dotyczące problematyki zarządzania obszarami metropolitalnymi, jednak najczęściej mają one wymiar europejski, ogólnokrajowy lub lokalny. Nie istnieją natomiast prace, które próbują w sposób kompleksowy wyjaśnić proces przeobrażeń systemu zarządzania przestrzenią obszarów metropolitalnych w odniesieniu do generalnych trendów politycznych i społeczno-gospodarczych w krajach postsocjalistycznych. Brakuje w tym względzie pogłębionych porównawczych badań empirycznych, jak i zauważyć można brak zintegrowanego podejścia do tematu i dość wyraźne utrzymywanie się oddzielnych perspektyw badawczych: geograficznej, prawniczej i planistycznej.

W tym kontekście nowatorski wymiar przedstawianego projektu wynikać będzie z powiązania mechanizmów generalnej transformacji ustrojowej i społeczno-gospodarczej z rozwojem modelu zarządzania obszarami metropolitalnymi opartym na koncepcji *metropolitan governance* i *soft planning*. Wyniki projektu będą stanowić bazę teoretyczną i empiryczną, która może zostać wykorzystana w pracach legislacyjnych nad ustawodawstwem dotyczącym ustroju terytorialno-administracyjnego obszarów metropolitalnych oraz instrumentów planowania ich rozwoju przestrzennego (perspektywa 'top-down'). W kontekście polskim jest to szczególnie istotne z uwagi na uchwaloną niedawno ustawę z dnia 9 października 2015 r. o związkach metropolitalnych i jednocześnie brak jednoznacznych przewidywań, co do jej realnej implementacji. Z drugiej strony, zaproponowane zostaną optymalne rozwiązania zmierzające do usprawnienia oddolnej kooperacji samorządów lokalnych w obszarach metropolitalnych, skierowanej na wzmocnienie integracji zarządzania na tym poziomie (perspektywa 'bottom-up').